

Четвртог августа навршиће се шеснаест година од када су хрватске оружане снаге, уз одобрење и подршку НАТО-а, у садејству са снагама Хрватског вијећа одбране /ХВО/ и Армије БиХ, извршиле агресију на Републику Српску Крајину /РСК/. Агресија је извршена упркос чињеницама да је РСК била под заштитом УН и да су њене делегације само дан раније у Женеви, на састанку са хрватском делегацијом, пред представницима УН и у Београду пред представником САД као водећом чланицом НАТО-а, прихватиле приједлог међународне заједнице да се преговори у вези са завршним политичким споразумом о питању статуса Крајине воде на бази Плана Зе 4, а с циљем заустављања војних акција и заузврат добиле чврсте гаранције да напада неће бити.

Против крајишких Срба /око 230 000 житеља са око 30 000 војника/ ангажовано је око 200 000 војника, од којих је директно у операцији учествовало 138 500 припадника Хрватске војске /ХВ/, МУП-а и ХВО-а.

И док је цијела Крајина била изложена до тада невиђеној артиљеријској ватри, а хрватски војници убијали и спаљивали све што је српско, врховни командант Хрватске војске и предсједник Хрватске Фрањо Туђман, посредством радија и ТВ, „у име демократске власти Хрватске“ позивао је Србе „да остану код својих кућа и без бојазни за свој живот и своју имовину дочекају хрватску власт“.

За неколико дана неравноправне борбе сломљен је отпор Српске војске Крајине. У оптицају су биле двије варијанте – прва је била да се српском становништву и војсци затворе сви излазни путеви који су из РСК водили према западној Босни и друга да се Србима негдје остави пут за излаз, како би се могли дијелом извући.

На крају се испоставило да је ова варијанта, уз примјену мјера застрашивања и бомбардовања српских снага, била повољнија за хрватске оружане снаге. И једна и друга варијанта садржавале су артиљеријско-ракетно бомбардовање, употребу авијације, средстава за ометање система веза РСК и, коначно, пропагандно дјеловање на највишем организационом нивоу.

Резултат је био прогон готово више од 250 000 људи, а у евиденцији Информационо-документационог центра „Веритас“ налазе се имена 1 922 погинула и нестала Србина из ове акције и послје ње, од чега 1 192 /62 одсто/ цивила, од којих је половина била старија од 60 година.

Међу жртвама су 534 /28 одсто/ жене, од којих су двије трећине биле старије од 60 година, што представља један од „црних“ рекорда посљедњег грађанског рата на просторима претходне Југославије. Међу жртвама је и 19 особа до 18 година старости, од којих и девет до 14 година. Од укупног броја жртава до краја августа убијено је 1 764 људи или просјечно 68 дневно.

Од укупног броја жртава до сада је ријешена судбина 894 особе, док се на евиденцији несталих води још 1 028, од чега 669 цивила, међу којима су 342 жене. Хрватска без ваљаног разлога избјегава ексхумације из познатих мјеста укопа са више од 438 посмртних остатака, углавном под ознаком „непознат“, што је јединствен случај на подручју бивше Југославије, као што без правог разлога отеже и идентификацију више од 268 ексхумираних посмртних остатака.

Око 1 500 припадника Српске војске Крајине преживјело је заробљавање, од којих су многи осуђени на дугогодишње казне затвора због кривичног дјела ратног злочина. Око 3 200 старих и немоћних, који нису хтјели или нису могли напустити огњишта, на силу су интернирани у логоре за цивиле. Крајина је опустошена, опљачкана, па порушена и запаљена. Нису били поштеђени ни црквени, културни, историјски српски, као ни антифашистички споменици.

Савјет безбједности УН резолуцијом 1009 од 10. августа 1995. године „снажно осуђује војну офанзиву великих размјера коју је започела влада Хрватске у августу 1995.“, али су изостале, и овога пута, било какве казнене мјере против агресора.

Крајина је горјела мјесецима по завршетку „Олује“, а пљачке су биле невиђене. Практично, одмах по завршетку акције припремљени су законски акти којима је српска имовина најприје стављена под секвестар, а потом је подзаконским актима њеним власницима онемогућен повратак.

То је била политика, а не неконтролисана стихија. Нажалост, ова се политика ни до данас није битно промијенила иако је Хрватска на прагу уласка у чланство ЕУ.

За Србе у Хрватској „Олуја“ није почела 1995. него још 1990. године са доласком Хрватске демократске заједнице /ХДЗ/ и Фрање Туђмана на власт. Основни циљ те политике био је и остао да Срби буду сведени на статистички и политички занемарљиву чињеницу.

Што се тиче Туђманове политике етничког чишћења Срба, тзв. брионски транскрипти нису никакво „откриће“, него још само једна потвуда стратешких циљева „Олује“. Етничко чишћење Срба из Хрватске није била посљедица него циљ Туђманове политике и „Олује“ којом је ријешено „српско питање“ у Хрватској.

Посебно је тешко објаснити избјеглим и прогнаним Србима из Хрватске зашто је у Скупштини Србије селективним доношењем Резолуције о Сребреници дошло до срамног раздвајања жртава.

Иако је позната чињеница да су баш Срби из Хрватске били највећа жртва ратова у току 20. вијека, поставља се питање – да ли су српске жртве мање вриједне? Од суштинске је важности да се при осуди злочина не прави разлика по мјесту злочина или на основу вјере и националности невиних жртава.

Ова обавеза је још већа, јер су још остали нерасвијетљени масовни ратни злочини над Србима, почињени не само у „Бљеску“ и „Олуји“, него и у Сарајеву, Тузли, Братунцу и другим мјестима. Ни починиоци ових злочина нису процесуирани ни кажњени.

Сви наши напори које улажемо годинама да се у Србији формира једна институција која би се бавила истраживањем ратних злочина над Србима који су се десили на подручју претходне Југославије до сада нису уродили плодом.

Пише: Милојко Будимир
среда, 03 август 2011 09:56

Помирење народа на западном Балкану изузетно је важно, али оно мора да буде засновано на научно утрђеној истини о свему што се дешавало у прошлости – да се сукоби никад више не би поновили. То би, свакако, требало да доведе и до одустајања од пропагандног мита о „домовинском рату“ у Хрватској, као и до тога да се „Олуја“ више не слави као „дан побједе“ и „домовинске захвалности“, јер је у њој, као и у „Бљеску“ и другим операцијама, етнички очишћен српски народ из крајева у којима је вијековима живио.

То недвосмислено показује и суђење пред Хашким трибуналом хрватским генералима Анти Готовини, Младену Маркачу и Ивану Чермаку за удружени злочиначки подухват. Нажалост, ово суђење је избјегао хрватски политички врх и друге структуре које су у „Олуји“ учествовале, а кривица је пребачена на другу страну.

Послије неколико година суђења Хашки трибунал је средином априла 2011. изрекао пресуду члановима удруженог злочиначког подухвата, хрватском генералу Анти Готовини од 24 године затвора и Младену Маркачу од 18 година, док је Иван Чермак ослобођен.

У пресуди је наведено да је злочиначки подухват: војно-полицијску акцију „Олуја“ 1995. године предводио тадашњи хрватски председник Фрањо Туђман с циљем протјеривања српског становништва из Крајине. Хрватска јавност, али и вођство, реаговали су веома бурно, наводили су да је ријеч само о првостепеној пресуди, да ће се годишњица „Олује“ и даље славити као државни и национални празник...

У Хрватској је 2011. године, ипак, дошло до суочавања са истином. Сада хрватску јавност потресају болни, до сада скривани подаци о злочинима у Сиску, источној Славонији... Испливала су на површину злодјела Томислава Мерчепа, Ђуре Бродарца и других, који су двије деценије сматрани националним херојима.

Сада се отвореније говори и пише и о 70 година скриваним злочинима из времена фашистичке творевине – Независне Државе Хрватске, о усташком логору смрти „Јадовно“ који је за само 132 дана прогутао више од 40 000 жртава, углавном Срба, подсјећа се на масовна убиства у православној цркви у Глини и на друге случајеве.

Шеснаест година од егзодуса Срба из Хрватске

Пише: Милојко Будимир
среда, 03 август 2011 09:56

Избјегличка удружења су покренула петицију коју је потписало више од 70 000 избјеглих и прогнаних Срба као и других држављана Србије који су материјално оштећени и о својим проблемима упознали парламент и јавност Србије и најутицајније међународне факторе – да би на тај начин био извршен притисак на Хрватску да почне да испуњава обавезе о поштовању људских права српских избјеглица.

Та права су наведена и у 23. поглављу – „Правосуђе и темељна људска права“, који су Загребу постављени као услов за улазак у Европску унију, али и када је у ЕУ оцијењено да је Хрватска све ближа чланству Уније, у коју ће по свој прилици бити примљена за двије године.

Гласови који би указали на то да ће се ти проблеми ставити на дневни ред скупова најутицајнијих људи у Европи и свијету још су слабаши, али су у исто вријеме потврдили наду да ће се то промијенити. Комплексност приступа и озбиљност разматрања питања грађанског рата у Хрватској попуњава велику празнину која постоји у нашој историографији и публицистици.

Једино ако будемо привржени објективном и сериозном проблематизовању разбијања Југославије – можемо допринијети разумијевању трагичне судбине српског народа у Хрватској. Хрватска треба што прије да донесе стратегију суочавања са прошлoшћу и међунационалног помирења, далеко оштрије да санкционише говор мржње, нетолеранцију и нескривену србофобију, проводећи међународне стандарде заштите људских права и основних слобода.

Дани пред нама треба да одлуче шта ће бити са правима и положајем преосталих Срба у Хрватској. Шта ће бити са правом на безбједан повратак избјеглих и прогнаних, са правом на имовину и станове, посебно са правом на школовање које чува и развија, а не гаси српски национални идентитет.

Хоћемо ли коначно сазнати резултате пописа становништва који је обављен у априлу и да ли ће то коначно бити онај фамозни постотак од три одсто који је прижељкивао хрватски предсједник Фрањо Туђман и због којег је и започео грађански рат у Хрватској? Да ли ће квалификација Хашког трибунала да је „Олуја“ била удружени злочиначки подухват бити само сатисфакција или то треба да буде почетак једне друге, нове политике?

Шеснаест година од егзодуса Срба из Хрватске

Пише: Милојко Будимир
среда, 03 август 2011 09:56

Надајмо се и будимо реални. Можемо ли се надати да је, упркос свему, највећим дијелом трагично искуство иза нас, те да је пред нама нова борба за очување националног идентитета, тако што ћемо очувати свој културни идентитет? Шта је заиста реално пред нама?